

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 63 (1978)
Heft: 11

Artikel: L'instrucziun instrumentala alla Scola de musica Surselva
Autor: Camartin, Simon
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881906>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 14.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

L'instrucziun instrumentala alla scola de musica Surselva

da Simon Camartin

«Il diember d'affons musicals ei bia pli gronds che quei ch'ils geniturs manegian. Il fatg ch'in affon pign sempatscha nuot dalla musica, conta nuidis, senuspescha d'emprender de sunar clavazin, marscha buca instinctivamein el tact della musica militara, tut quei ei aunc ditg negin mussament per in manco total de musicalidad. Savens ei la habilitad per la musica zuppada afuns el carstgaun. Ord in motiv ni l'auter anfla ella buca la via per semanifestar: Sco las fontaunas che sgarguglian profund ella tiara e che neschan pér lu, cu in fassuir ha preparau cun persistenza la via. Igl ei perquei il duer dell'educaziun de sustener il svilup musical digl affon».

Quella valetaziun aschi positiva ha il grond pedagog e musicist svizzer Emil Jacques-Dalcroze (1865–1950) dau gia all'entschatta de quei tschentaner alla scolaziun musicala. En tiara romontscha contonscha igl art musical pér ils davos decennis la giavischada apprezzaziun sco cumponenta essenziala della «scolaziun humana fundamentala» (Orff) e dil svilup de personalidad. Mo ins sepertgiri da sofismas cun vuler attestar cheutras a generaziuns precedentas memia gronda munconza de senn per la musica, denton sesanflava la cumponenta artistica antruras sulettamein aunc pli savens che oz alla cua della graduaziun de valetas. L'actividad musicala serestrenscheva per ordinari al cant en famiglia ed al cant sacral, sil sectur instrumental als instruments de stuors e darar all'orgla ed al clavazin. Quella situaziun effectuescha uniformidad ella scolaziun musicala aunc rudimentara e per part sco conseguenza era ina munconza d'in gener musical tipic romontsch. Ina (valeivla) cumpensaziun fuorma il grond scazi della canzun populara romontscha ch'ei – cun pintgas exepziuns – aunc per dabia buc perscrutada conform a sia valeta e muntada.

La regulara scolaziun musicala e surtut instrumentala anfla pér ils davos decennis pli gronda derasaziun. Bein semanifesteschan pli baul era talents excepziunals (p.ex. Duri Sialm, sco pianist in exponent dell'emprema garnitura naziunala), lur formaziun vegn denton possibilitada sulettamein tras grondas stentas personalas ed engaschi individual. Dapi la fundaziun della scola de musica Surselva ha l'instrucziun instrumentala pigliau fermas ragischs ella regiun. Quei svilup rapid ei d'attribuir per gronda part all'influenza positiva dil cuors elementar della scola de musica Surselva, il qual porscha «l'emprema confruntaziun pli intensiva cun la musica. Finamira da quei cuors ei d'intermediar agl affon enconuschientschas elementaras dalla musica». (R. C. Demont). Per ordinari effectuescha il cuors elementar ina confrontaziun pli intensiva ed efficacia cun la musica

che la scolaziun eifer il program della scola publica. L'Uniun svizra de scolas de musica exprima adina il giavisch de realisar in'adattaziun qualitativa (e quantitativa) della purschida musicala sigl'empremscalem della scola publica alla purschida intermediada tras il cuors elementar dellas scolas de musica.

Elecziun digl instrument

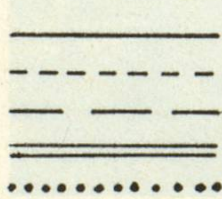
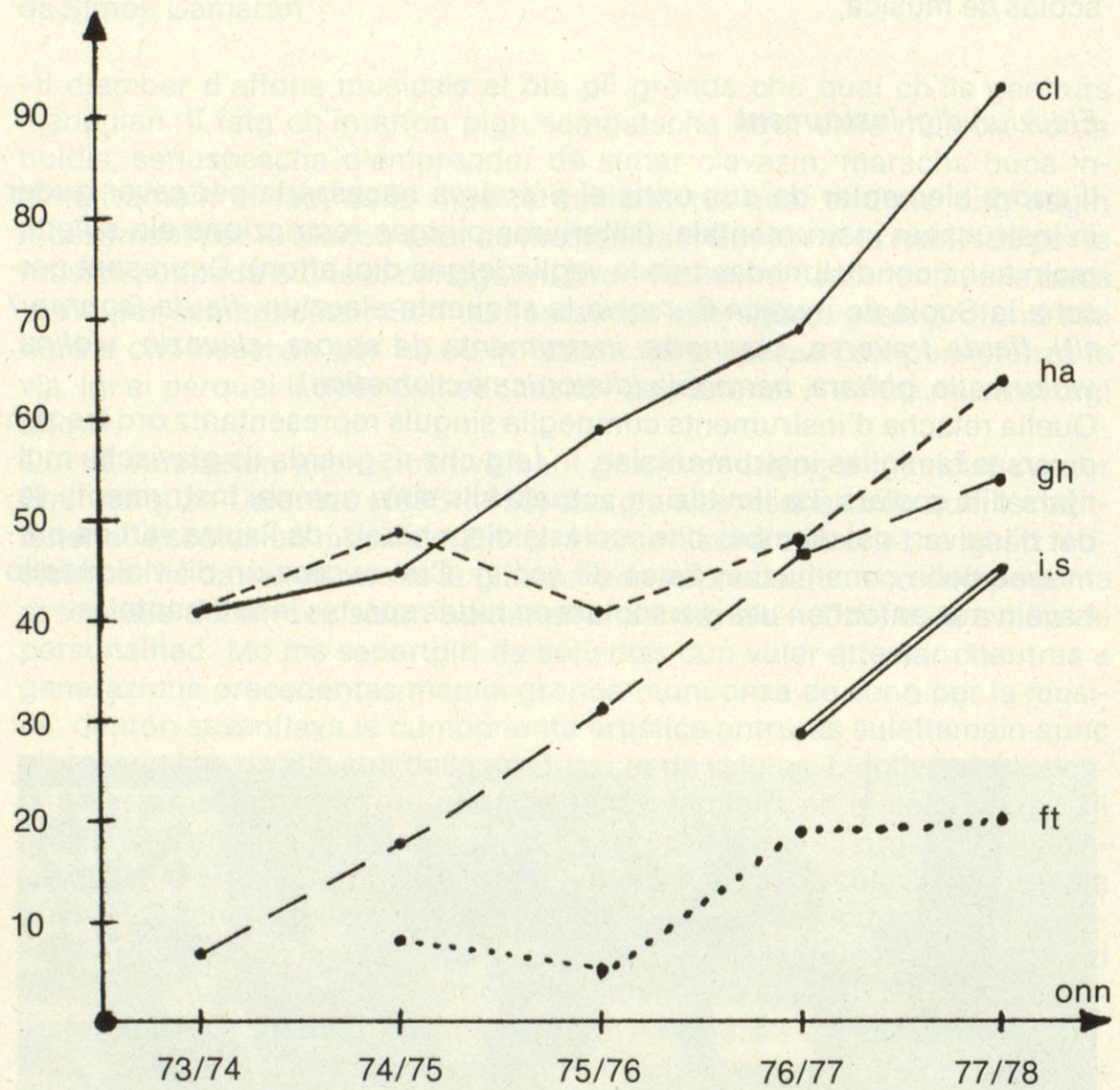
Il cuors elementar de dus onns ei premissa necessaria per saver guder in'instrucziun instrumentala. (Ulteriuras pintgas restricziuns ein suletta-
mein aunc condiziunadas tras la vegliadetgna digl affon). Dapresent por-
scha la Scola de musica Surselva la sequenta elecziun: *flauta (sopran / alt)*, *flauta traversa*, *clarinetta*, *instruments de stuors*, *clavazin*, *violina*, *violoncello*, *ghitara*, *harmonia (diatonica e cromatica)*.

Quella retscha d'instruments cumpeggia singuls representants ord las zun
diversas famiglias instrumentalas, in fatg che risguarda ils giavischs mul-
tifars dils scolars. La limitaziun actuala sils sura numnai instruments se-
dat d'ina vart dal diember dils scolasts disponibels, da l'autra vart da pre-
missas della constituziun fisica dil scolar. Cun excepziun dil violoncello
havein nus entochen uss giu scolars en tuttas spartas instrumentalas.

Repartiziun tenor instruments (selecziun)

Diember de
scolars

Clavazin
harmonia (diatonica e cromatica)
ghitara (instrucziun singula)
instruments de stuors (dapi 1976-77)
flauta traversa (dapi 1974/75)

Clavazin

Instrument favoriu ei actualmein il clavazin. El decuors dils tschun onns vargai ei ina clara «tendenza al clavazin» semanifestada, aschia ch'il diember de scolars per quei instrument ei pli che sedubliaus. Ins smarveglia intec da quella predilecziun aschi exprimida, cun quei che la cumpra d'in instrument munta gest cheu ina considerabla investiziun finanziaria che garantescha aunc ditg buc automaticamein era success tiel scolar. Ina declaraziun plausibla per quella preferenza pon ils sequents fatgs esser: Igl instrument ei enconuschents a mintgin, lu semuossa el gia el stadi primar dell'instrucziun sco zun engrazieivels muort sperta evidenza de success, plinavon ein difficultads d'intonaziun inexistentas e l'independenza d'in instrument partenari gronda; tut quels facturs pon effectuar quella predilecziun pil clavazin. Buca emblidar lein nus era il clavazin sco instrument de quasi tuttas spartas musicalas.

Beinenqualga munta il clavazin igl emprem scalem tier l'instrucziun d'organist. Per musicists de professiun ei in'andanta habilitad al clavazin ina premissa indispensabla. Buca per nuot ein gronds cumponists medemamein aunc pianists brigliants e virtuos (p. ex. Mozart, Beethoven, Chopin e.a.v.). Il cumponist digl impressiunissem franzos Maurice Ravel (1875–1937) era perschadius totalmein dalla metoda de lavur al clavazin, surtut tier l'orchestrasiun d'in'ovra. Ins raquenta ch'el mavi duront il cumponer el decuors d'in avon-miezdi varga tschien gadas dalla meisa de scriver al clavazin.

Violina (gegia) / violoncello (cello)

Quels instruments melodijs, mo difficults giogan alla Scola de musica Sur-selva la rolla de schenderletga. Che la violina ei cumpleinamein irrelevantta en nossa musica populara ei bein il motiv principal per la nunenconuschientscha quasi totala de quei instrument. (Ils Appenzelles ein en quella sparta ils «gronds Svizzers». Cun integrar la violina ella musica populara han els sviluppau ina remarcabla virtuosidad instrumentala). Aunc pli pauc enconuschents ei probabel il violoncello.

Violina e violoncello, omisdus representants della famiglia dils instruments a cordas, porschan segir als scolars las pli grondas difficultads inizialas, ein pia sin quei scalem aunc instruments «pauc cumadeivels ed engrazieivels» e che pretendan surtut special dun intonatoric, ina «buna udida». Ils instruments ein aunc buca preparai sco p. ex. il clavazin, cheu ston ils tuns vegni formai dal musicist. Ina certa habilitad pretenda gia igl accordar igl instrument. Mo gest ord quellas difficultads san era avanzatgs nescher. Aschia constat ei che musicists d'instruments a cordas contonschan tras quella permanenta scolaziun dell'udida in dun d'intonaziun fetg exprimiu.

Ellas empremas jamnas pretendan ils instruments a cordas plascher e surtut perseveronza davart dil scolar, mo era buca pauca pazienza davart dil scolast e dils geniturs. Mo gia el decuors digl emprem onn semuossan quels instruments ideals per far musica da cuminonza. La litteratura ei gest en quella sparta enorm reha.

Adina pli savens vegn la violina era intergrada muort siu colorit instrumental en formaziuns della musica populara, dil jazz e della musica de divertiment.

La ghitarra

Bein negin auter instrument d'origin medieval ha cattau el 20avel tschentaner la popularitad della ghitarra. Il meini che la ghitarra seigi ina creaziun de nies temps ei aunc fetg derasaus. Las empremas ghitaras dateschan dal 13avel tschentaner, mo igl instrument stat tochen il 18avel tschentaner ell'umbriva della lauta e sia derasaziun mundiala sefa valer per en nies temps.

Igl ei buca la «musica classica» che ha fatg enconuschenta la ghitarra. Oz enconuschentan ins per ordinari ella sco instrument d'accompignament tier canzuns della «musa leva», pia ella sparta de divertiment.

Dapi igl onn de scola 1975/76 vegn instruiu alla Scola de musica Surselva en uras individualas, pia senza instrucziun en gruppa. Cheutras contonscha la ghitarra la posiziun qualitativa dils auters instruments d'istruzione ed ils numerus amatur digl instrument han la caparra de buca mo vegnir introduci el derasau «schrum, schrum» sco accompignament de produzioni vocalas popularas, mobein de contonscher il scalem per interpretaziuns d'ovras solistas ni en cumbinaziun cun ulteriurs instruments de melodia.

Il respectabel diember de scolars e scolaras per quei instrument ei mussament per la nova apprezzaziun della ghitarra sco instrument classic.

Instruments de stuors

Dapi dus onns offerescha la Scola de musica Surselva era l'istruzione d'instruments de stuors. Igl impuls decisiv per quell'offerta ei vegnius daus surtut dallas musicas instrumentals della regiun. Mo gest da quella vart eran era certas resalvas primaras enviars quell'istruzione avon maun. Ils dus davos onns han denton mussau che l'istruzione tras la Scola de musica Surselva munta absolutamein negina concorrenza per l'istruzione intermediada directamein dallas musicas, mobein ch'ella fuorma ina beinvegnida offerta supplementara per las societads che han aunc buca saviu introducir ina scolaziun sistematica e regulara dils musicants giu-

vens. Oz san ins generalmein attestar allas musicas instrumentalas della regiun in nivel respectabel. Quei ei il resultat d'ina scolaziun qualificada dils musicants giuvens. Legreivlamein ein ils temps vargai nua ch'il dirigent veva de sbatter tier la plipart dils musicants cun la munconza totala d'enconuschientschas de notas e dil ritmus.

Cun la purschida d'instrucziun dils instruments de stuors contribuescha la scola de muisca Surselva directamein alla formaziun ed al svilup dellas uniuns culturalas localas.

Flauta (sopran/alt) / Flauta traversa (de concert)

La flauta (sopran/alt) vegn introducida gia el cuors elementar sco element della scolaziun. Quell'instrucziun instrumentala de basa ei fragmentara. Mo ei semuossa che gest ils affons aunc buca sedicidi per in instrument sescoleschan vinavon en quella sparta gia enconuschenta. L'instrucziun succeda en gruppas, quei ch'ei avantagius gest tier instruments cun pusseivladads d'expressiun e tecnica limitadas. Las numerusas gruppas de flauta han en pliras presentaziuns publicas demonstreu respectabels resultats.

Tier la flauta traversa gauda il scolar instrucziun singula. Quei ei necessari entras las difficultads specificas della tecnica digl instrument. En cumparegliaziun cun la flauta sopran/alt ein tier la flauta traversa las pusseivladads instrumentalas augmentadas considerablamein, denton sto surtut la tecnica de fladar vegnir scolada e perfecziunada. Il diember de scolars muossa che la flauta traversa ei ussa enconuschenta ed anfla adina dapli accoglientscha.

Clarinetta

Quei instrument da melodia ei surtut enconuschents sco element dominant tier la musica populara. La clarinetta ei era d'impurtonza en formaziuns orchestralas e surpren surtut tiel jazz vegl dils onns 1920–1940/50 funcziuns primordialas. Savens po quei esser decisiv tier l'elecziun de quei instrument, il qual ei en mintga cass fetg engrazieivels e fascinonts per igl instrumentalist.

Harmonia diatonica e cromatica

Igl instrument ei aschi enconuschents e derasaus, aschia ch'ina presentaziun detagliada ei buca necessaria. L'instrucziun succeda en gruppas, in mussament pia ch'ei vegni mess gronda peisa sil musicir communabel.

Conclusiun

La purschida musicala ei multifara. Forzas zun qualificadas s'engaschan cun bia idealissem per la formaziun musicala della giuventetgna. Segir mereta quell'instituziun sin tuttas spartas il sustegn general.